

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นพื้นฐานอันสำคัญของการพัฒนา และเป็นเครื่องชี้นำสังคม ผู้ได้รับการศึกษาจึงเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ การจัดการศึกษาของประเทศไทยนั้น ภาคเอกชนได้เข้ามามีส่วนแบ่งเบาภาระในการจัดการศึกษาของรัฐเป็นเวลานาน เพื่อให้ประชาชนคนไทยได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ซึ่งการจัดการศึกษาจะเจริญก้าวหน้าและเกิดประสิทธิผล จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบ คือ ความร่วมมือและสนับสนุนของทุกฝ่ายอย่างจริงจัง จึงจะสามารถพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นได้ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในยุคการเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งภายในและภายนอกประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งความรู้ ข้อมูลข่าวสารและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทุกด้านให้ทันต่อเหตุการณ์ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของคนให้เก่ง ดี มีคุณธรรม มีสุขภาพพลานามัยที่ดีและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ การศึกษาสามารถช่วยให้คนได้พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ในการดำรงชีพรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและรวมพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546, หน้า 1-7)

ปัจจุบันนี้ การจัดการศึกษาที่รัฐเป็นแกนนำได้มีการเปลี่ยนไป โดยให้เอกชนเป็นแกนนำเนื่องจากสภาพของระบบราชการมีขนาดใหญ่โต มีโครงสร้างองค์กรที่ซับซ้อน มีกระบวนการทำงานล่าช้าและมีระเบียบขั้นตอนมากมาย ทำให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างล่าช้าส่งผลทำให้บริหารการศึกษาที่จัดสรรโดยภาครัฐมักขาดความคล่องตัวและด้อยประสิทธิภาพ ทางออกที่เหมาะสมคือเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนซึ่งมีความคล่องตัวในการทำงานมากกว่าเข้ามาเป็นแกนนำจัดการศึกษาทั้งภาคเอกชนส่วนที่ดำเนินการเพื่อหวังผลกำไรและส่วนที่มีวัตถุประสงค์ไม่หวังผลกำไร โดยภาครัฐปรับบทบาทเป็นผู้สร้างกลไก ที่ทำให้เอกชนและคนกลุ่มต่าง ๆ เกิดแรงจูงใจมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ภาครัฐมีหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปเพื่อสอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายการศึกษาที่วางไว้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543, หน้า 19)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 ได้กำหนดให้รัฐสนับสนุนเอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรมและให้ความคุ้มครองการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

พ.ศ. 2546 (ฉบับที่ 2) มาตรา 43-46 ได้กำหนดเรื่องการบริหารจัดการศึกษาของเอกชนไว้เป็นการเฉพาะ โดยให้มีอิสระในการบริหารจัดการสถานศึกษาเอกชนสามารถจัดการศึกษาได้ทุกระดับทุกประเภท โดยรัฐต้องกำหนดนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเอกชนในด้านการศึกษาและรัฐต้องให้การสนับสนุนด้านเงินอุดหนุน การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีและสิทธิประโยชน์อื่นที่เป็นประโยชน์ทางการศึกษาแก่สถานศึกษาเอกชนตามความเหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการให้สถานศึกษาเอกชนมีมาตรฐานและสามารถพึ่งตนเองได้

สถานศึกษาเอกชนมีบทบาทที่สำคัญต่อการจัดการศึกษาเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 40 "รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้ คุณธรรม และสำนึกในจรรยาบรรณของการศึกษาเอกชน ซึ่งดูแลกำกับ สนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาการศึกษาเอกชน คือ 1) โรงเรียนเอกชนจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ มีระบบการบริหารจัดการที่คล่องตัวทันสมัย และเป็นสากล เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ได้รับความศรัทธาจากผู้รับบริการและชุมชน 2) ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนพัฒนาระบบการบริหาร และการจัดการให้เหมาะสมกับสภาพชุมชนและสังคม 3) ครูโรงเรียนเอกชนพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอน มีรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย 4) ครูโรงเรียนเอกชนได้รับสวัสดิการและขวัญกำลังใจในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างสงบสุข เป็นที่ยอมรับและยกย่องในสังคม 5) นักเรียนในโรงเรียนเอกชนได้รับการพัฒนาให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งด้านจิตใจและสังคม สติปัญญา สุขภาพพลานามัย"

สภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบันเน้นปริมาณมากเกินไปจึงทำให้คุณภาพการศึกษาลดลง ซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่ได้รับการพัฒนาสติปัญญาให้เจริญก้าวหน้า ที่ผ่านมามหาการศึกษาไทยขาดความสมดุลในการสร้างคน ให้น้ำหนักมากกับการป้อนความรู้ให้นักเรียน แต่ไม่ได้ให้น้ำหนักมากนักกับการสร้างทักษะ และการสร้างชีวิตที่ดี การจัดการศึกษาต้องสร้างจิตสำนึกให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต และรักการเรียนตลอดเวลาและครอบคลุมขอบเขตตลอดชีวิตของผู้เรียน ซึ่งการจัดการศึกษาในปัจจุบันมีลักษณะ 1) ผลสัมฤทธิ์ของระบบการศึกษาซึ่งการศึกษามีการกำหนดเป้าหมายที่เน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพ มุ่งให้ผู้เรียนเป็นนักปฏิบัติกรอย่างเด่นชัด 2) องค์กรประกอบทางการศึกษาไม่ได้สร้างความเป็นเลิศทางปัญญา ผู้เรียนไม่สามารถค้นพบศักยภาพของตนเองตลอดจนอ่อนด้อยในการสร้างคุณธรรมจริยธรรม 3) หลักสูตรทุกโรงเรียนใช้หลักสูตรเดียวกันทั้งประเทศ ตัวหลักสูตรลอกเลียนแบบมาจากต่างประเทศและที่สำคัญหลักสูตรล้าสมัยและเปลี่ยนยาก 4) การจัดการศึกษามีรัฐเป็นแกนนำเน้นที่การศึกษาในระบบ 5) ครูผู้สอนขาดความรู้ ความคิดใหม่ ๆ และมีรายได้น้อย 6) การจัดการเรียนการสอน จุดเน้นการสอนสอนให้

นักเรียนจำ เช่น ครูป้อนข้อมูลให้นักเรียน บอกจุด ให้เชื่อฟังครูตามที่ครูบอก ท่องจำ และไม่เน้น การเขียน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543, หน้า 15)

นอกจากนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2542, หน้า 1) ได้ศึกษาพบว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชนส่วนใหญ่ยังไม่เป็นระบบที่จะเอื้อต่อการนำองค์กรไปสู่ความเป็นเลิศอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีความรู้ทางด้านบริหารสมัยใหม่น้อย เนื่องจากผู้บริหารบางส่วนมีความรู้ ความสามารถในการบริหารไม่เพียงพอ ไม่เน้นการพัฒนาการศึกษาอย่างจริงจัง มีคุณวุฒิปริญญาตรีหรือต่ำกว่า อีกทั้งผู้รับใบอนุญาตและผู้จัดการส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิทางการศึกษา ครูได้รับค่าตอบแทนต่ำ ขาดขวัญกำลังใจ ไม่มั่นคงในอาชีพ ขาดความก้าวหน้าและไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ไม่เท่าทันกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง ขาดทักษะในกระบวนการเรียนรู้ อุปกรณ์การเรียนการสอนไม่ทันสมัยและไม่เพียงพอ เทคนิคการสอนไม่พัฒนาไปตามนวัตกรรมแนวใหม่แต่อย่างใด

การวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สรุปว่าการที่สถานศึกษาเอกชนสามารถสร้างผลงาน (คุณภาพผู้เรียน) สถานศึกษาควรดำเนินการอย่างจริงจัง โดยจัดหรือกำหนดระบบบริหารจัดการและระบบงานให้คล่องตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลง ของสภาพการณ์แวดล้อมภายในและภายนอกประเทศ และพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพเพียงพอ ในการที่จะนำองค์กรสู่ความสำเร็จ เช่น ให้ความรู้ความสามารถและขวัญกำลังใจในการทำงานที่เพียงพอ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2545, หน้า ค-ง) จากข้อมูลดังกล่าวโรงเรียนเอกชนต้องมีการพัฒนาการจัดการศึกษาให้อยู่รอดและมีเสถียรภาพมั่นคงและอยู่รอดได้คือ ประสิทธิภาพของโรงเรียน (พนม พงษ์ไพบูลย์, 2532, หน้า 7) และการจัดการศึกษาของโรงเรียนจะเกิดประสิทธิผลสูงหรือต่ำ ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญหลายอย่าง องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ องค์ประกอบด้านโรงเรียน องค์ประกอบด้านผู้บริหาร องค์ประกอบด้านครู และองค์ประกอบด้านนักเรียน (Hoy & Miskel, 1982, p. 248) โดยเฉพาะสถานศึกษาเอกชนอาจกล่าวได้ว่า องค์ประกอบดังกล่าวมีความสำคัญและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนมีบทบาทและอำนาจตัดสินใจในการบริหารด้านโรงเรียน และด้านครู ได้อย่างเป็นอิสระ และตัวบ่งชี้ในการประเมินประสิทธิผลการจัดการศึกษาคือ ฯลฯ ความสามารถในการปรับตัวการจัดการศึกษาของโรงเรียนและความสามารถในการบูรณาการภายในโรงเรียน (Hoy & Miskel, 1991, pp. 384-397)

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543, หน้า 20) ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาในอนาคตควรมีจุดมุ่งหมายและการวัดและประเมินผล ที่มีลักษณะ 1) ผลสัมฤทธิ์ของระบบการศึกษา

เน้นเป้าหมายที่คุณภาพการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ตลอดชีวิต และให้เป็นนักคิด และ นักปฏิบัติการควบคู่กัน 2) องค์ประกอบทางการศึกษาให้มีความสมดุลในเรื่องความรู้ทักษะ ลักษณะของชีวิต มีความรู้ทางวิชาการด้านต่าง ๆ เป็นเลิศในทุกสาขาวิชา และได้ระดับสากล ตลอดจนผู้เรียนสามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเองสูงสุดจนเกิดความภาคภูมิใจ มีการ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีลักษณะชีวิตที่ดีงาม 3) หลักสูตร มีความหลากหลาย เช่น ตามความถนัดของ ผู้เรียน ตามระดับสติปัญญา ตามประเภทของคนแต่ละพื้นที่ โดยมีการประยุกต์ให้เหมาะสมกับ บริบทของสังคม มีความเป็นเชิงพลวัต 4) การจัดการศึกษา มีเอกชนเป็นแกนนำ ทุกคนมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา เน้นการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย 5) ผู้สอน ครูผู้สอน ร่วมกันเป็นผู้นำทางความคิดในสังคม อาชีพครูมีเงินเดือนเฉลี่ยสูง และครูมีการทำวิจัยเพื่อความรู้ ที่ทันสมัย 6) การเรียนการสอน สอนให้คิดนักเรียนมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการอภิปราย ถกเถียง เน้นความเข้าใจ การเขียน การวัดผลประเมินผลใช้ข้อสอบแบบอัตนัยและปรนัย

ซาง และเวสต์ตัน (Schan & Weston, 1998 อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน, 2545, หน้า 32) ได้สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของโรงเรียนที่องค์กร ด้านการวิจัยและพัฒนาโครงการต่าง ๆ ทางการศึกษาของประเทศอังกฤษ (The National Foundation for Education Research: NFER) ได้ทำการวิเคราะห์ทางสถิติฐานข้อมูลของ หน่วยงานตรวจสอบของรัฐสภา (The Office for Standards in Education: OFSTED) ว่า จาก การตรวจสอบคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาของอังกฤษ เพื่อสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย นำเข้า กระบวนการและผลผลิต รวมถึงสำรวจเชิงลึกในความสัมพันธ์เหล่านั้นเพื่ออธิบาย ประสิทธิภาพของโรงเรียน ซึ่ง ปัจจัยนั้นได้แก่ 1) ภาวะผู้นำที่หนักแน่นและมีจุดมุ่งหมาย 2) วิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ร่วมกันกำหนด 3) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ 4) ความเอาใจใส่ในการ สอนและการเรียน 5) การเสนอที่มีจุดมุ่งหมาย 6) ความคาดหวังที่สูง 7) การกำกับติดตาม ความก้าวหน้า 8) ความร่วมมือ (หุ้นส่วน) ระหว่างบ้านกับโรงเรียน 9) องค์การการเรียนรู้ 10) ทรัพยากร/ แหล่งการเรียนรู้ 11) การให้คุณค่าแก่เงิน 12) สวัสดิการด้วยใจ 13) การเรียนรู้ด้าน ศีลธรรมและวัฒนธรรม ซึ่งสถานศึกษาเอกชน มีหน้าที่จัดการศึกษาอย่างมีระบบให้แก่ผู้เรียนได้ เรียนรู้ตลอดชีวิตการจัดการศึกษาต้องสอดคล้องและมีความก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของ สังคมอย่างมีคุณภาพมาตรฐานสูงและมีความเป็นสากล การบริหารจัดการ ผู้บริหารจะต้องมีการ บริหารงานแบบมืออาชีพ และต้องมีความรู้ด้าน การบริหารและด้านการศึกษา (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2545, หน้า 15)

นอกจากนี้ บทบัญญัติที่กำหนดว่าการบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชนให้มี ความเป็นอิสระมีการกำกับติดตามการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ

การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชนจำเป็นต้องจัดอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน มีความเป็นสากลมากขึ้น และนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้จัดให้มีการประเมินสถานศึกษาเอกชนให้เป็นไปตามมาตรฐาน ดังนั้นสถานศึกษาเอกชนต้องปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียน โดยกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินเพื่อการรับรองมาตรฐานการศึกษาไว้ 7 ปัจจัย คือ 1) ปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน 2) หลักสูตรและการเรียนการสอน 3) บุคลากร 4) ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน 5) การจัดการ การบริหาร 6) กิจกรรมนักเรียน และ 7) สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน และทั้ง 7 ปัจจัย มีตัวชี้คุณภาพรวมทั้งสิ้น 62 ตัวชี้คุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2545, หน้า 163 -177)

ดังนั้น โรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการจัดการศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนเอกชนที่ได้รับรองมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ย่อมแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมบริการ และคุณลักษณะผู้นำที่เหมาะสมตามเกณฑ์ สามารถพัฒนาและยกระดับคุณภาพของโรงเรียนให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนตามที่กำหนด ทำให้ครูมีขวัญ กำลังใจมีแรงสูงใจและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี จึงถือได้ว่าเป็นความสำเร็จในการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน และเป็นโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ การที่โรงเรียนจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างที่มาสับสนุน แต่สิ่งที่เป็นพลังขับเคลื่อนงานอย่างแท้จริงก็คือ ผู้บริหารโรงเรียน (พระมหาจรรยาสุทธิญาโณ, 2545 อ้างถึงใน ภารดี อนันต์นาวิ, 2545, หน้า 5) จะต้องมีความสามารถบริหารจัดการศึกษา มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานอย่างเสียสละ เอาใจใส่ อุทิศตน มีลักษณะผู้นำที่ดี ยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนา มีความเป็นประชาธิปไตยรับฟังความคิดเห็นและเป็นกันเองกับบุคลากรในโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2545, หน้า 62) และที่สำคัญต้องยึดหลักการปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานเป็นสิ่งสำคัญ เพราะผู้บริหารไม่สามารถที่จะทำงานได้สำเร็จบรรลุเป้าหมายเพียงคนเดียวจะต้องใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และถ้าผู้บริหารทำงานมีผลสัมฤทธิ์สูงและผลงานบรรลุเป้าหมายองค์การ ก็ถือว่าทำงานประสบความสำเร็จ

การบริหารงานของสถานศึกษาเอกชนจะเกิดประสิทธิผล ก็ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง องค์ประกอบที่เป็นตัวกำหนดสำคัญที่สุดของประสิทธิผลทางการบริหารมี 4 ด้าน คือ องค์ประกอบด้านผู้บริหาร ได้แก่ พฤติกรรมผู้นำวิชาการ พฤติกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลง องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ได้แก่ บทบาทของชุมชน, สถานะทางเศรษฐกิจของ ผู้ปกครอง การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ องค์ประกอบด้านพฤติกรรมของครู ได้แก่ การพัฒนาวิชาชีพครู การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การมีส่วนร่วม การสนับสนุนทางสังคมทางครู

และองค์ประกอบด้านนักเรียน ได้แก่ ค่านิยมความอยากรู้อยากเห็น ค่านิยมด้านความรับผิดชอบ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เจตคติทางการเรียน ทำให้บุคลากรมีความพึงพอใจเกิดผลสำเร็จของ สถานศึกษาซึ่งการจัดการศึกษาจะมีประสิทธิผลหรือไม่ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง รวมทั้ง ได้ศึกษานำร่อง (Pilot Study) โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 5 โรงเรียน คือ ผู้บริหารโรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี โรงเรียนสสสเวชวิทยา โรงเรียนเจริญผลวิทยา โรงเรียนภาษานุสรณ์บางแค และโรงเรียนมนิวัฒนา

จากการสัมภาษณ์ดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าองค์ประกอบที่สัมพันธ์เชิงสาเหตุ ที่ทำให้ การบริหารงานโรงเรียนประสบความสำเร็จ มีประสิทธิผลจนโรงเรียนมีมาตรฐานด้านการจัด การศึกษา คือ 1) พฤติกรรมของผู้บริหาร ได้แก่ พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการและพฤติกรรมผู้นำ การเปลี่ยนแปลง 2) สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ซึ่งได้แก่ บทบาทของชุมชน สถานะทางเศรษฐกิจ ของผู้ปกครองและการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ 3) พฤติกรรมของครู ได้แก่ การพัฒนา วิชาชีพครู การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนทางสังคมของครู 4) คุณลักษณะของนักเรียน ได้แก่ ค่านิยมด้านความอยากรู้อยากเห็น ค่านิยมด้านความรับผิดชอบ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและเจตคติทางการเรียน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำวิจัยเพื่อศึกษาองค์ประกอบที่จะทำให้โรงเรียนมีประสิทธิผลของ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาโรงเรียนและพัฒนาผู้บริหาร โรงเรียนเป็นผู้บริหารที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน เพื่อเป็นการสนองต่อเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ซึ่ง เป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลจัดการศึกษาของภาคเอกชน สนับสนุนส่งเสริมและคุ้มครอง ภาคเอกชนให้จัดการศึกษาอย่างมีมาตรฐานและคุณภาพ เพื่อเป็นทางเลือกที่ดีของประชาชนและ เป็นการกระตุ้นการแข่งขันการจัดการศึกษา อันจะนำไปสู่การศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์เชิงสาเหตุกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเอกชน สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อสร้างรูปแบบองค์ประกอบที่สัมพันธ์เชิงสาเหตุกับประสิทธิผลการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาเอกชนของประเทศไทยยิ่ง โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน เพราะเป็นการศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์เชิงสาเหตุกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ มีดังนี้

1. ผลการวิจัยเป็นข้อมูลที่จะนำเสนอสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริม และพัฒนาการจัดการศึกษาแก่ผู้บริหารโรงเรียนให้มีความสำเร็จ อย่างมีคุณภาพและเกิดประสิทธิผล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของประเทศไทยโดยรวม
2. ผลการวิจัยเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารสถานศึกษา ใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานและจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล
3. ผลการวิจัยเป็นข้อมูลที่จะใช้ในการวางแผน เพื่อสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนได้ทราบองค์ประกอบที่สัมพันธ์เชิงสาเหตุกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเอกชน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการหาแนวทางในการปรับปรุงการบริหารและส่งเสริมการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น
4. ผลการวิจัยเป็นข้อมูลที่จะใช้เป็นแนวทางสำหรับนักวิจัยอื่น ๆ ทำการวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องต่อไปซึ่งจะนำมาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ที่หลากหลาย

คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์เชิงสาเหตุกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ คำถามในการวิจัยครั้งนี้คือ

1. มีองค์ประกอบอะไรบ้าง ที่สัมพันธ์เชิงสาเหตุกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. แบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นขององค์ประกอบที่สัมพันธ์เชิงสาเหตุกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นอย่างไร

กรอบความคิดในการวิจัย

กรอบความคิดในการวิจัยเรื่อง องค์ประกอบที่สัมพันธ์เชิงสาเหตุกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเอกชนในครั้งนี้ ได้พัฒนาขึ้นจากการบูรณาการ โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎีและผลการวิจัยที่มีผู้ศึกษาและวิจัยไว้หลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจาก ฮอยและมิลเกล (Hoy & Miskel, 1991) ที่กล่าวถึง องค์ประกอบสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ได้แก่ โรงเรียน ผู้บริหาร ครูและนักเรียน ประกอบกับแนวความคิด ทฤษฎีของท่านอื่นที่ได้ทำการศึกษาและวิจัย ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงต่อไป ดังนี้

1. พฤติกรรมของผู้บริหาร

ทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's Needs Theory) มีความเชื่อว่าองค์การจะบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายได้นั้น ผู้บริหารต้องเข้าใจความต้องการของมนุษย์และเลือกใช้วิธีการจูงใจกับผูปฏิบัติงานให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานเพื่อให้เกิดความมั่นใจ ตั้งใจทำงาน นำไปสู่ความเข้าใจพฤติกรรมของคนในองค์การ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการทำงาน ในที่สุด (ภารดี อนันต์นาวิ, 2545, หน้า 51) ฮาลพิน และไวเนอร์ (Halpin & Winner, 1967 อ้างถึงใน สุชาติ อินทร์พงษ์พันธ์, 2538, หน้า 48) ซึ่งจำแนกเป็นพฤติกรรมผู้นำมุ่งงาน และพฤติกรรมผู้นำมุ่งสัมพันธ์ ได้ศึกษาพบว่า พฤติกรรมผู้นำทั้ง 2 ด้านสูง ก็สามารถนำองค์การไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536, หน้า 236) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน พบว่าผู้นำทางการเปลี่ยนแปลงสามารถเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนที่ไม่รับเงินอุดหนุนจากรัฐนั้นต้องพึ่งตนเอง โรงเรียนต้องสร้างความเชื่อถือ ศรัทธาแก่ผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนให้มีความก้าวหน้าเสมอ ตัวจักรที่สำคัญที่จะริเริ่มต่อการพัฒนา โรงเรียนคือ ผู้บริหารโรงเรียน และจากแนวความคิดของ ภารดี อนันต์นาวิ (2545, หน้า 25) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งนำมาประสานกับแนวความคิดของ ฮอล และคณะ (Hall et al., 1984, p. 27) และ คาร์เนล (Carnall, 1990) ได้ทำการวิจัยพฤติกรรมผู้นำทางเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีพฤติกรรมผู้นำทางการเปลี่ยนแปลงแบบผู้ริเริ่มจะประสบผลสำเร็จในการพัฒนาปรับปรุงโรงเรียนมากที่สุด ราชนันท์ บุญธิมา (2542, หน้า 376) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่เชื่อต่อผลสำเร็จของการนำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นลักษณะที่มีความสามารถในการนำความรู้ วิธีการ ตลอดจนเทคนิคใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพ

ในการจัดการศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนส่งเสริมกิจกรรมทางวิชาการของโรงเรียนและมีความมั่นใจและมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนว่าจะให้ผู้ได้บังคับบัญชาหรือครูผู้สอนทำอย่างไรจึงจะนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ และนำมาประสานกับความคิดของทรัสตี (Trusty, 1986, pp. 116-117) มีแนวคิดที่ว่าผู้บริหารโรงเรียนที่มีความเป็นผู้นำทางวิชาการที่ดี จะต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับการกิจของครูซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดผลการเรียนรู้ที่ดีและบรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรต่อไป

2. สภาพแวดล้อมของโรงเรียน

แนวความคิดของ ฮอย และมิสเกล (Hoy & Miskel, 2001, p. 253) ที่ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมของโรงเรียน (External Environments of Schools) พบว่า ผู้บริหารที่มีแนวโน้มที่จะเน้นความสำคัญของกระบวนการวางแผนและติดตามประเมินผลบนพื้นฐานของสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น มักจะขาดความตระหนักที่ว่าองค์ประกอบทางสภาพแวดล้อมในชุมชน มีอิทธิพลที่สำคัญทั้งโรงเรียนและสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น นอกจากนี้ ฮอย และมิสเกล (Hoy & Miskel, 2001, p. 29) ได้แบ่งองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ สภาพแวดล้อมทั่วไปและสภาพแวดล้อมเฉพาะ ซึ่งมีอิทธิพลต่อโครงสร้างและกิจกรรมของโรงเรียน สภาพแวดล้อมทั่วไป ได้แก่ ทิศทางของเทคโนโลยี, ประชากรศึกษา, การเมือง, เศรษฐกิจ, กฎหมาย และสังคม มีผลกระทบที่สำคัญแต่ไม่ชัดเจน: แต่สภาพแวดล้อมเฉพาะซึ่งเป็นองค์ประกอบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่น่าสนใจ (Interested Constituencies & Stakeholders) ได้แก่ ผู้ปกครอง, ผู้เสียภาษี, สหภาพ, ตัวแทนตามกฎหมาย, มหาวิทยาลัยและวิทยาลัย, สถาบันบัญญัติของรัฐ, ตัวแทนที่ได้รับอนุญาต, สมาคมการศึกษาต่าง ๆ มีผลกระทบโดยตรงต่อโรงเรียน อเมนู-เทคคา (Amenu-Tekka, 1988, Abstract) ได้วิจัยทัศนคติของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชาวอินเดียนแคนาดา พบว่า โครงการทางด้านการศึกษามีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในชุมชนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา ที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนจะมีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ และเมื่อประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งในการจัดการศึกษา จะทำให้การศึกษาประสบความสำเร็จได้และผลการวิจัยของ บอสเกอร์ และเชียร์เรนส์ (Bosker & Scheerens, 1989, pp. 741-751) ซึ่งพบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองนักเรียนสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของโรงเรียนทั้งในด้านการบริหาร และผลสัมฤทธิ์การเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ คาร์เนย์ (Carney, 1994, Abstract) ได้วิจัยเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารภาคบริหารภาพ พบว่า ผู้บริหารภาคบริหารภาพที่มีทัศนคติทางบวกต่อคอมพิวเตอร์ มีความพึงพอใจกับระบบสารสนเทศที่ได้ใช้ และเชื่อว่าระบบสารสนเทศ

ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพผลองค์การ แม้ที่ผู้บริหารเหล่านั้น ไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศมากนัก

3. พฤติกรรมของครู

การพัฒนาวิชาชีพครู ผู้วิจัยได้อาศัยทฤษฎี Y (Theory Y) ของ แมคเกรเกอร์ (McGregor, 1960) ที่มีพื้นฐานความคิดที่ว่าผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ จะต้องพยายามสนับสนุนพัฒนาการทำงานของคณาจารย์ ซึ่งจะพัฒนาได้โดยการเพิ่มความรับผิดชอบและเพิ่มการมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การ (Kim, 1986, pp. 88-89 อ้างถึงใน ผจกญ โภจารย์ศรี, 2545, หน้า 20) และการพัฒนาบุคลากรด้วยการปรับปรุงความรู้ ทักษะ และเจตคติครู จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางบวกต่อโรงเรียนและจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา (Beeley, 1988 cited in Maxwell, 1998) การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แนวคิดและผลงานการวิจัยของ มนัส เรืองเดช (2540, บทคัดย่อ) ในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูผู้สอนวิชา สังคมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 7 พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ช่วยให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพ และส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพต่อผู้เรียน ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ทำให้นักเรียนสนใจ มีความสุขในการเรียน มีความรู้ ความเข้าใจ และพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจัด ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-Centered) คือ สิ่งสำคัญที่ต้องอยู่ในแผนการเรียนการสอน หลักสูตรและบริหารศึกษา โดยยึดความต้องการ ความปรารถนา และพัฒนาการทางพฤติกรรมของเด็กเป็นหลัก ซึ่งจะส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จะทำให้ผู้เรียนเป็นผู้คิดได้เอง ลงมือปฏิบัติและควบคุมตนเองได้ มีศักยภาพในการตัดสินใจ และทำงานให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ (Susan & Steven, 1982, p. 45) การมีส่วนร่วม ผลงานการวิจัยของ แรนซัม (Ransom, 1990 อ้างถึงใน ผจกญ โภจารย์ศรี, 2545, หน้า 18) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับสุขภาพขององค์การ พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีผลดีต่อการทำงาน นอกจากนั้น การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีผลต่อบรรยากาศทางการบริหารของโรงเรียน (Hoy & Miskel, 1991, p. 186) การสนับสนุนทางสังคมของครูจากผลงานวิจัยของ บรุค และกรีนกลาส (Burke & Greenglass, 1989, p. 61) พบว่า การสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์กับความท้อแท้ในการทำงาน และการได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จของครู (Russell, Altmaler, & Veigen, 1987, p. 273)

4. คุณลักษณะของนักเรียน

ค่านิยมของนักเรียน มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในเรื่องของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยเฉพาะค่านิยมด้านความอยากรู้อยากเห็นและค่านิยม

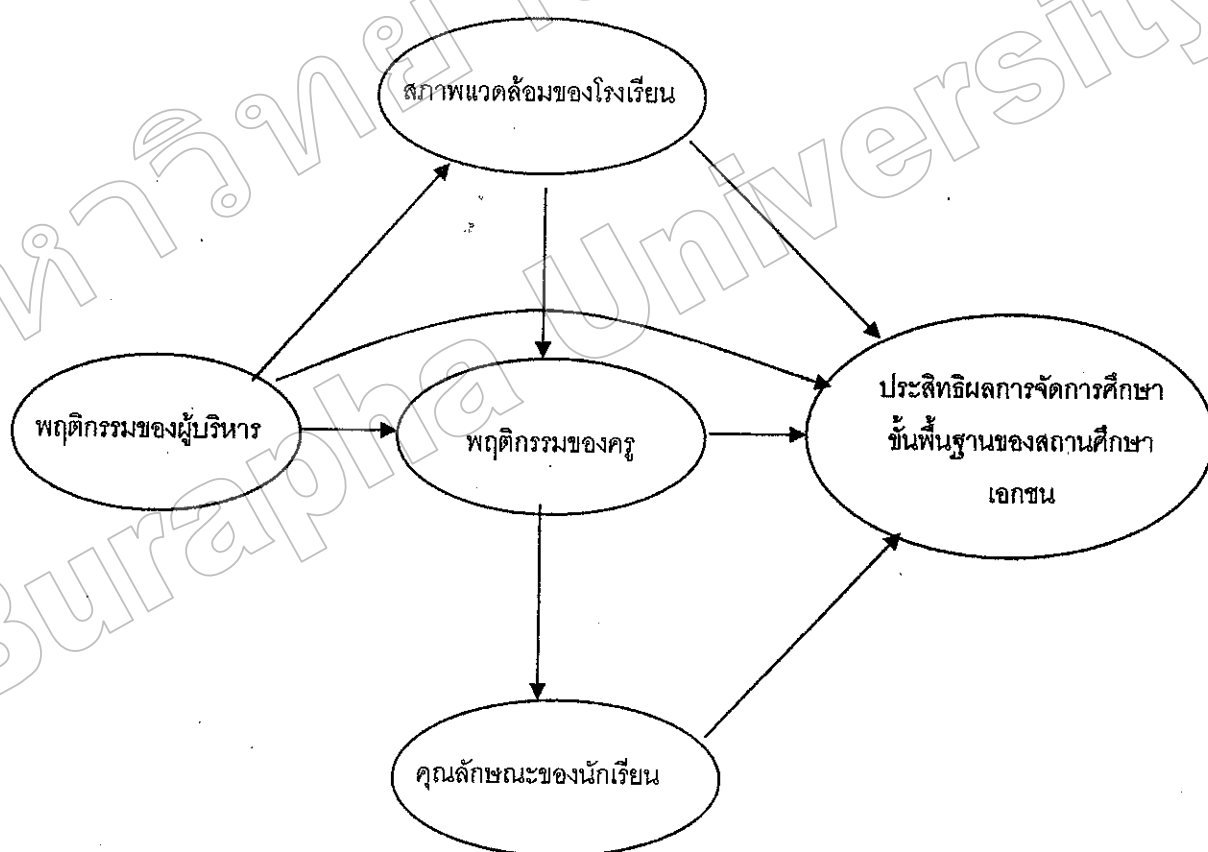
ด้านความรับผิดชอบ ซึ่งผู้วิจัยได้อาศัยงานวิจัยของ คิง (King, 1969, Abstract) ซึ่งทำการศึกษาพบว่า เด็กที่มีความอยากรู้อยากเห็นจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและจากการศึกษาของ ภัทธา นิคมานนท์ (2517, บทคัดย่อ) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการถือศีลห้า ความรู้สึก รับผิดชอบ วินัยในตนเอง ความเกรงใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ความรู้สึกรับผิดชอบ วินัยในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณจากผลงานการศึกษาและงานวิจัยของกรมวิชาการ ที่ได้ทำการศึกษาและวิจัยโดย การสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพของเด็กไทย พบว่า พัฒนาการด้านสติปัญญา ของเด็กนักเรียนวัย 6-11 ปี หรือได้ระดับประถมศึกษา อยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น การพัฒนาด้าน สติปัญญาเป็นด้านที่ผู้เรียนควรได้รับความเอาใจใส่อย่างมาก โดยอาศัยการคิดและการสอน เพื่อพัฒนากระบวนการคิดเป็นเครื่องมือที่สำคัญ (พิศนา แซมมณี, 2540, หน้า 39) และเป็น ความสำคัญอันดับแรกต่อความสำเร็จของนักเรียนในชั้นต้น (Layton, 1979, p. 85) เจตคติ ทางการเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานการวิจัยของ วู้ดส์ (Wood, 1994, p. 274) พบว่าเจตคติ การเรียนของนักเรียนมีผลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ ไคร์สเตด (Kierstead, 1994, p. 732) ที่ได้ทำการศึกษาพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ผลและเจตคติต่อการเรียนมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับความสำเร็จทางวิชาการ

5. ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเอกชน

ประสิทธิผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเอกชน ผู้วิจัยได้ใช้ตัวชี้วัด ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเอกชน 4 ตัวแปรตาม ได้แก่ การพัฒนา การใช้นวัตกรรม ความพึงพอใจในการทำงานของครู และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการพัฒนา ผู้วิจัยอาศัยแนวคิดของ ฮอย และมิลสเกล (Hoy & Miskel, 2001, p. 339) ฮอย และมิลสเกล (Hoy & Miskel, 1991, p. 403) กล่าวว่า เป็นความสามารถในการวิวัฒนาการโรงเรียนซึ่งได้แก่ 1) การปรับตัว 2) การใช้นวัตกรรม 3) ความเจริญเติบโต และ 4) การพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ภายนอก โดยการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานภายในโรงเรียนให้สนองต่อสถานการณ์ใหม่ ๆ และ สามารถประสานงานให้บุคลากรในโรงเรียนให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในการปฏิบัติการกิจ ของโรงเรียนจนสำเร็จตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนา โรงเรียนเอกชนในแผนพัฒนาการศึกษาเอกชน 15 ปี (พ.ศ. 2540-2554) ของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 39-40) ผู้วิจัยได้พัฒนาเกณฑ์การวัดมาจากเครื่องมือวัด ประสิทธิภาพองค์กร IPOE (Index of Perceived Organization Effectiveness) ของ ฮอย และมิลสเกล (Hoy & Miskel, 1991, p. 400) ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรตามวัดความสำเร็จในการบริหาร โรงเรียนเอกชนมี 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนา 2) การใช้นวัตกรรม 3) ความพึงพอใจในการทำงาน

ของครู 4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาและประยุกต์แนวคิดทฤษฎีการประเมินความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนข้างต้น สรุปได้ว่า การประเมินความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเอกชน ได้พิจารณาจากมาตรวัดความสำเร็จตามเกณฑ์ของฮอย และมิลเกล ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์เชิงสาเหตุกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเอกชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

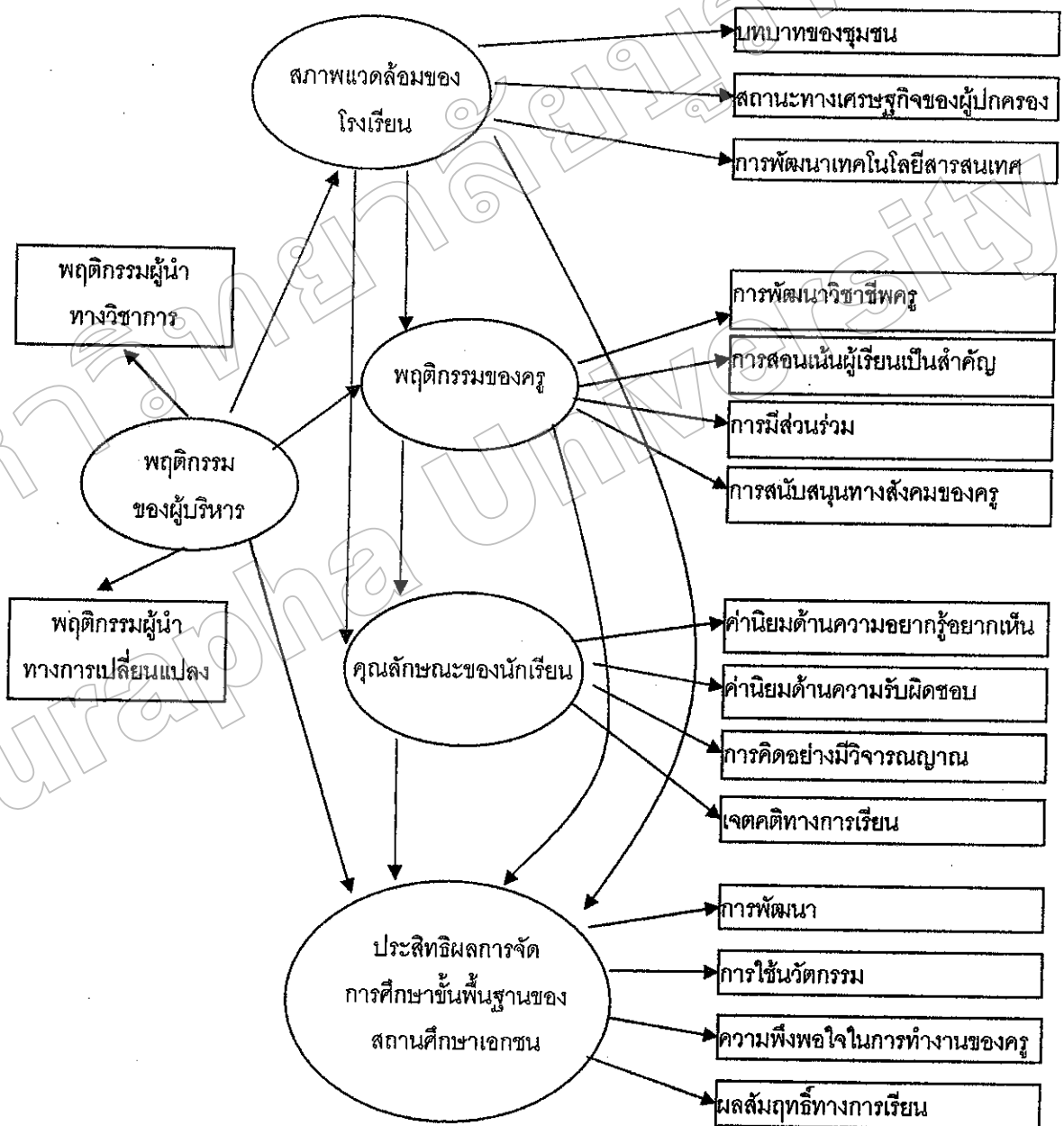
จากแนวความคิด ทฤษฎีและผลการวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวความคิด องค์ประกอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับประสิทธิผลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเขียนเป็นภาพประกอบแนวความคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบความคิดในการวิจัยเรื่ององค์ประกอบที่สัมพันธ์เชิงสาเหตุกับประสิทธิผล
การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ผู้วิจัยได้สร้างแบบจำลองเชิงเส้นขององค์ประกอบที่สัมพันธ์เชิงสาเหตุกับประสิทธิผลการจัด
การศึกษาของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แบบจำลองสมมติฐานความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นขององค์ประกอบที่สัมพันธ์เชิง
สาเหตุกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเอกชน สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากภาพที่ 2 แบบการแสดงผลแบบจำลองสมมติฐานความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นขององค์ประกอบที่สัมพันธ์เชิงสาเหตุกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสมมติฐานนี้เกิดขึ้นจากกรอบแนวความคิดของผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมด้านทฤษฎีแนวความคิดและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับวิจัยเรื่องนี้ โดยผู้วิจัยได้มีการจัดลำดับเชิงสาเหตุและผลระหว่างตัวแปรต่าง ๆ สามารถอธิบายเส้นทางอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ จากแบบจำลองสมมติฐานได้ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านพฤติกรรมของผู้บริหารส่งผลทางบวกตรงไปยังสภาพแวดล้อมของโรงเรียน พฤติกรรมของครูและประสิทธิผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเอกชน
2. องค์ประกอบด้านพฤติกรรมของผู้บริหารผ่านองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ส่งผลทางบวกทั้งทางตรงและทางอ้อม ผ่านและไม่ผ่านพฤติกรรมของครูและคุณลักษณะของนักเรียนส่งผลไปยังประสิทธิผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเอกชน
3. องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียนส่งผลทางบวกทั้งทางตรงและทางอ้อม ผ่านและไม่ผ่านพฤติกรรมของครูและคุณลักษณะของนักเรียน ส่งผลไปยังประสิทธิผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเอกชน
4. องค์ประกอบด้านพฤติกรรมของครู ส่งผลทางบวกทั้งทางตรง และทางอ้อม ผ่านองค์ประกอบคุณลักษณะของนักเรียนและส่งผลไปยังประสิทธิผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเอกชน
5. องค์ประกอบด้านคุณลักษณะของนักเรียนส่งผลทางบวกตรงไปยังประสิทธิผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเอกชน
6. องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน พฤติกรรมของครู และคุณลักษณะของนักเรียนส่งผลทางบวกตรงไปยังประสิทธิผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเอกชน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์เชิงสาเหตุกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ สภาพแวดล้อมของโรงเรียน พฤติกรรมของผู้บริหาร พฤติกรรมของครู คุณลักษณะของนักเรียน และประสิทธิผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเอกชน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2548 จำนวน 3,216 โรงเรียน ประกอบด้วยครูผู้สอน จำนวน 108,162 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2548 จำนวน 341 โรงเรียน ประกอบด้วยครูผู้สอน จำนวน 682 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรที่ศึกษาครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ประกอบด้วย ตัวแปรการวัดบทบาทของชุมชน สถานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองและการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ

3.1.2 พฤติกรรมของผู้บริหาร ประกอบด้วย ตัวแปรการวัดพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการและพฤติกรรมผู้นำความเปลี่ยนแปลง

3.1.3 พฤติกรรมของครู ประกอบด้วย ตัวแปรการวัดการพัฒนาวิชาชีพของครู การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนทางสังคมของครู

3.1.4 คุณลักษณะของนักเรียน ประกอบด้วย ตัวแปรการวัดค่านิยมด้านความอยากรู้อยากเห็น ค่านิยมด้านความรับผิดชอบ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและเจตคติทางการเรียน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเอกชน ประกอบด้วย ตัวแปรการวัดการพัฒนา การใช้นวัตกรรม ความพึงพอใจในการทำงานของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วสรุปในการนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. พฤติกรรมของผู้บริหาร หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ที่ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนมีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้อง จนทำให้มีผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน ได้แก่ พฤติกรรมผู้นำความเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมผู้นำวิชาการ ซึ่งได้แก่

1.1 พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการ (Academic Leader) หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารในการนำความรู้ วิธีการ ตลอดจนเทคนิคใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอนและการพัฒนาอาชีพ

1.2 พฤติกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leader) หมายถึง การบริหารเทคนิคในการเปลี่ยนแปลงองค์การเพื่อหวังผลการพัฒนาที่ยั่งยืน และเป็นบุคลากรที่มีวิสัยทัศน์ใหม่ ๆ มีความรู้ในหลักพฤติกรรมศาสตร์ ที่จะสามารถจะช่วยให้องค์กรจัดการกับปัญหาที่มีอยู่ด้วยวิธีการใหม่ ๆ

2. สภาพแวดล้อมของโรงเรียน (School Environment) หมายถึง ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ซึ่งได้แก่ บทบาทของชุมชน สถานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ

2.1 บทบาทของชุมชน (Roles of Society) หมายถึง การให้ผู้ปกครอง หน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรท้องถิ่น และผู้ประกอบการ เข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการหรือคณะทำงานในทุกระดับ สร้างแนวร่วมกันในการจัดการศึกษา

2.2 สถานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง (Parent's Economic Status) หมายถึง ฐานะทางครอบครัวที่มีรายได้จากการทำงานของผู้ปกครองนักเรียน และมีความพร้อมให้การสนับสนุนนักเรียน โรงเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

2.3 การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Development) หมายถึง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพองค์กร โดยมีทัศนคติที่ดีและมีความพึงพอใจจากครูและผู้บริหาร

3. พฤติกรรมของครู หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ของครูซึ่งได้แก่

3.1 การพัฒนาวิชาชีพของครู (Teacher's Professional Development) หมายถึง วิธีการทำให้ครูเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะ ด้านความมุ่งมั่นในการพัฒนาผู้เรียน และด้านความร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษา

3.2 การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Centered Approach) หมายถึง การยึดหลักทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ จัดกิจกรรม กระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน ปรับบทบาทครู เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์

3.3 การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับสิ่งที่เกี่ยวข้องข้องไว้ด้วยกัน ด้วยเหตุผล ข้อเท็จจริง โดยให้บุคลากรระดับผู้บริหารและระดับผู้ปฏิบัติของสถานศึกษาได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ได้ร่วมตัดสินใจตามกระบวนการหรือขั้นตอนและกิจกรรมในการจัดการศึกษา

3.4 การสนับสนุนทางสังคมของครู (Teacher's Social Support) หมายถึง ผลการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับการช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ การได้รับรู้ข่าวสาร

และการร่วมกิจกรรมทางสังคม ทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงานเกิดขวัญกำลังใจ การได้รับความยอมรับนับถือและการไว้วางใจ

3.5 คุณภาพการสอนของครู (Teacher's Teaching Qualification) หมายถึง พฤติกรรมการแสดงความสามารถของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการอธิบาย แนะนำ การมีส่วนร่วม การเสริมแรง การให้ข้อมูลย้อนกลับและพัฒนาปรับปรุงข้อบกพร่อง

4. คุณลักษณะของนักเรียน หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ซึ่ง ได้แก่ ค่านิยมด้านความอยากรู้อยากเห็น ค่านิยมด้านความรับผิดชอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และเจตคติต่อการเรียน ซึ่งได้แก่

4.1 ค่านิยมอยากรู้อยากเห็น (Curiosity Value) หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความช่างสงสัยชอบศึกษาค้นคว้าหาความรู้ และมีความพอใจใฝ่ใจในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เสมอ

4.2 ค่านิยมด้านความรับผิดชอบ (Responsibility Value) หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความมุ่งมั่นปฏิบัติงานในหน้าที่ให้บรรลุความสำเร็จ ไม่ละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยงหน้าที่การงานและรับผิดชอบต่อภาระการกระทำของตนเอง

4.3 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) หมายถึง พิจารณาไตร่ตรอง ด้วยเหตุผลอย่างรอบคอบเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ปรากฏโดยรวบรวมข้อมูลให้เหตุผลและคิดทบทวน สรุปนัยสำคัญ แล้ว ตัดสินใจกระทำตามข้อสรุปที่ได้รับ

4.4 เจตคติต่อการเรียน (Learning Attitude) หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่ดี ที่ผู้เรียน มีต่อการเรียน ซึ่งเป็นผลดีต่อการเรียน ทำให้การเรียนเกิดผลสำเร็จและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

4.5 เจตคติต่อการเรียนของนักเรียน หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มี ต่อเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนของครูที่ทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากโรงเรียน

5. ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเอกชน หมายถึง การที่ โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้สำเร็จ สามารถผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

5.1 การพัฒนา (Development) หมายถึง กระบวนการซึ่งเพิ่มประสิทธิภาพของ โรงเรียนด้วยการผสมผสานความสามารถของบุคคลเพื่อให้องค์การมีความเจริญก้าวหน้าและ พัฒนาให้สอดคล้องกับเป้าหมายองค์กร โดยอาศัยเทคนิค ความรู้ทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ในการ พัฒนาองค์การ

5.2 นวัตกรรม (Innovation Application) หมายถึง การนำแนวคิดการปฏิบัติ หรือ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนในการบริหารและการปฏิบัติงานที่ดัดแปลงให้เหมาะสม กับสถานการณ์สภาพแวดล้อมเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร

5.3 ความพึงพอใจในการทำงานของครู (Teacher's Satisfaction Career)

หมายถึง พฤติกรรมแสดงความรู้สึกของครูที่มีความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ มีความสุขต่อการทำงาน สวัสดิภาพและสภาพแวดล้อมทั่วไป แสดงพฤติกรรมในทางที่ดีตอบสนองหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในโรงเรียน

5.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Learning Achievement) หมายถึง

การที่ผู้บริหารและครูในโรงเรียนดำเนินงานในโรงเรียนทั้งการบริหาร การจัดการเรียนการสอน จนสามารถทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

6. สถานศึกษาเอกชน หมายถึง โรงเรียนหรือสถานที่ที่บุคคลจัดการให้การศึกษาศึกษาในระบบโรงเรียนตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 มาตรา 15 (1) ประเภทสามัญศึกษา เปิดสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา-มัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่อยู่ในเขตตรวจราชการ จำนวน 20 เขต รวม 77 จังหวัด

7. ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน หมายถึง ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ และครูใหญ่ของสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา

8. ครู หมายถึง ครูสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ที่บรรจุถูกต้องตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 มาตรา 15 (1) ซึ่งปฏิบัติหน้าที่เป็นครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2548 ที่มีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 3 ปี

9. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การจัดการศึกษาระดับก่อนอุดมศึกษา คือ ชั้นก่อนประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 6

10. ตัวแปรแฝง (Latent Variable) หมายถึง ปัจจัยหรือประเด็นที่ศึกษาซึ่งไม่สามารถวัดหรือสังเกตได้โดยตรง ประกอบด้วย พฤติกรรมของผู้บริหาร สภาพแวดล้อมของโรงเรียน พฤติกรรมของครู คุณลักษณะของนักเรียน และประสิทธิผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเอกชน การศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 5 ตัว อาศัยรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ (SEM: Structural Equation Model) เรียกว่ารูปแบบโครงสร้าง (Structural Model)

11. ตัวแปรสังเกตได้ (Observe Variable) หมายถึง ประเด็นหรือข้อมูลที่สามารถศึกษาได้ด้วยการวัดหรือการสังเกตเป็นรูปธรรมของการศึกษาตัวแปรในรูปแบบของกระบวนการบริหาร การจัดการศึกษาผ่านเครื่องมือวัดที่มีค่าตัวเลขเชิงปริมาณ ตัวแปรมีความสัมพันธ์กับตัวแปรแฝง สามารถวิเคราะห์ได้ถึงความเหมาะสมของการเป็นตัวแทนของตัวแปรแฝงนั้น ๆ โดยผ่านความสัมพันธ์ของรูปแบบวัด (Measurement Model) ประกอบด้วยตัวแปร 17 ตัว 1) พฤติกรรม

ผู้นำทางวิชาการ 2) พฤติกรรมผู้นำความเปลี่ยนแปลง 3) บทบาทของชุมชน 4) สถานทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง 5) การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ 6) การพัฒนาวิชาชีพของครู 7) การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 8) การมีส่วนร่วม 9) การสนับสนุนทางสังคมของครู 10) ค่านิยมด้านความอยากรู้ อยากเห็น 11) ค่านิยมด้านความรับผิดชอบ 12) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ 13) เจตคติทางการเรียน 14) การพัฒนา 15) การใช้นวัตกรรม 16) ความพึงพอใจในการทำงานของครู และ 17) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน